

MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY

SLOVAK JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS

Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava

2022, Volume XX., Issue 4, Pages 389 – 392

DOI: <https://doi.org/10.53465/SJIR.1339-2751.2022.4.389-392>

ISSN 1336-1562 (print), ISSN 1339-2751 (online)

Submitted: 13. 12. 2022 | Accepted: 15. 12. 2022 | Published 15. 12. 2022

JULIA EBNER: DO TMY: TAJNÝ ŽIVOT EXTRÉMISTOV

JULIA EBNER: GOING DARK: THE SECRET SOCIAL LIVES OF EXTREMISTS

Bratislava: N Press, 2021, 302 s. ISBN 978-80-99925-88-6

*Patrícia Šimková*¹

Rakúska výskumníčka, Julia Ebner, sa profesionálne venuje monitorovaniu činnosti extrémistických a radikálnych skupín, resp. špecializuje sa na výskumnú oblasť krajnej pravece, extrémizmu, radikalizmu, konšpiračných teórií a dezinformácií. Vo svojej najnovšej knihe *Do tmy: Tajný život extrémistov* otvára diskusiu o fenoméne, ktorý sa v 21. storočí viditeľne a hlboko infiltroval do spoločensko-politického života.

V súčasnosti je téma extrémizmu veľmi aktuálnou a venuje sa jej celosvetovo zvýšená pozornosť. Je evidentné, že pre novodobú občiansku spoločnosť je charakteristická prítomnosť vysokého stupňa polarizácie. Na politickej scéne – v rôznych krajinách – za posledné desaťročie uspeli politické subjekty s populistickými, radikálnymi a extrémistickými orientáciami, ktorých cieľom sa stala demonštrácia existujúceho stavu politického systému. Mnohé európske stranícke systémy sú v súčasnosti nútené tolerovať krajne pravicové subjekty, v dôsledku ich úspechov vo voľbách na rôznych úrovniach politiky. Nejde však len o subjekty, ktoré figurujú ako politické strany či hnutia, mnohé extrémistické skupiny sa oficiálne do politiky nezapájajú, napriek tomu šíria politicky podfarbenú ideológiu a fanaticky ovplyvňujú rôzne skupiny ľudí.

J. Ebner v publikácii *Do tmy: Tajný život extrémistov* približuje širšej verejnosti, ako fungujú extrémistické a radikálne skupiny. V knihe autorka opisuje vlastnú empiriu z infiltrovania sa do dvanástich krajne pravicových skupín. V rámci ideologického spektra sa jednalo o rôzne skupiny – od džihádistov a kresťanských fundamentalistov, až po bielych nacionalistov, konšpiračných teoretikov a radikálnych mizogýnov. Vysvetľuje tiež, akým spôsobom takéto skupiny fungujú, ako komunikujú

¹ Mgr. Patrícia Šimková, interná doktorandka, Katedra politológie, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, e-mail: patricia.simkova@umb.sk

medzi svojimi členmi v rámci fyzického kontaktu i v online priestore. Aké výrazy, skratky a heslá sú v jazyku extrémistov zakorenené. Na svojej vlastnej skúsenosti autorka ilustruje, ako predstavitelia extrémistických skupín testujú potenciálnych členov, resp. organizujú nábor nových členov.

J. Ebner si v rámci dvojročného terénneho výskumu, ktorý je opísaný v knihe, zmenila až päť rôznych identít. Z hľadiska hodnotenia publikácie je však podstatnejšia výsledná zdieľaná skúsenosť, prostredníctvom ktorej verejnosť získava prehľad o existencii krajne pravicových skupín na celom svete, o ich vzájomnej prepojenosti a podobnosti v myslení, v komunikácii či v celkovom fungovaní. „*Bola som pri tom, keď ultrapravica plánovala smrtiace zhromaždenie v Charlottesville, keď Islamský štát plánoval kybernetické útoky na americkú infraštruktúru, keď nemeckí trollovia koordinovali online útoky na politikov alebo keď talianski neofašisti spúšťali informačnú kampaň, aby ovplyvnili voľby v roku 2018. Zúčastnila som sa na tajnom plánovanom stretnutí v južnom Londýne, na ktoré si bieli nacionalisti prenajali priestory cez Airbnb, na militantnom neonacistickom rockovom festivale na nemecko-poľskej hranici a dostala som hekerské inštrukcie od džihádistov Islamského štátu*“ (Ebner 2021, s. 13). Ebner sa napríklad stala členkou MArT (Men Among the Ruins), Generation Identity, Trad Wives, Terror Agency Sister, English Defence League, QAnonu, MuslimTec a pod.

Štruktúra knihy kopíruje spôsob fungovania extrémistických skupín, zahrňujúc nábor členov, socializáciu, networking, mobilizáciu a celkovú organizáciu, v podobe organizovania zhromaždení, útokov a pod. Kniha je cielená aj pre laickú verejnosť, keďže štýl písania knihy je na pomedzí beletrie a odbornej publikácie. Vzhľadom na to, že súčasná spoločnosť čelí nárastu podpory pre extrémistické a radikálne skupiny, hnutia či politické strany je chvályhodné, že autorkiným zámerom bolo priblíženie zmýšľania a celkového fungovania extrémistických skupín aj širšej verejnosti, i keď niektoré terminologické výrazy a spojenia nie sú v knihe dostatočne vysvetlené, keďže sa vyžaduje od čitateľa určitý prehľad o krajne pravicovej problematike. Napriek tomu je však možné konštatovať, že autorke sa podarilo na čitateľa preniesť hlavné zámery knihy – jedným z nich je odhalenie stratégií extrémistov v kybernetickom priestore, ktorými sa pokúšajú radikalizovať, ovplyvňovať a zastrášať rôzne cieľové skupiny. Manipulačné techniky, ktoré tvoria nosný základ stratégií extrémistických skupín, sú v knihe realisticky znázornené. Čitateľovi je ozrejmené, ako špecificky uzavreto sa správajú extrémistické skupiny, a akým spôsobom rozširujú svoje členské základne. Pri čítaní o náboře členov, čitateľ identifikuje spoločnú črtu extrémistických skupín, napriek ich rôznorodosti a odlišnej pozícii na politickom spektre. Tým atribútom je spôsob, akým extrémisti oslovujú mladých a zraniteľných ľudí. Jedná sa o využívanie celého spektra technológií, zahrňujúc agresívne náborové kampane na sociálnych sieťach, intenzívne fázy testovania pomocou hlasových hovorov, testy DNA, mémové súťaže v šifrovaných

aplikáciách, atď. Prostredníctvom opisu zmýšľania a konania extrémistických skupín (v rámci získavania nových členov) je v knihe obsiahnutá veľmi dobrá myšlienka, ktorá reflektuje na to, ako z hľadiska marketingu a komunikácie sú cielene vnímané výberové konania extrémistov – je to spôsob, ako zaujať potenciálnych členov, vytvorením ilúzie, že stať sa novým členom extrémistickej skupiny je exkluzívnou výsadou (Ebner, 2021). Koniec koncov, z mnohých výskumov vyplýva, že aj voliči krajne pravicových politických strán považujú svoju podporu pre danú stranu za niečo extraordinárne a správne.

Pozitívne hodnotím fakt, že v súvislosti s krajne pravicovou problematikou publikácia upozorňuje na problém v internetovom priestore, na nedostatok opatrení a spolupráce súkromného sektoru so štátnym. Je všeobecne známe, že extrémistickí aktéri neboli v minulosti prepojení tak, ako je to dnes. Je to dôsledok technologického progresu, v podobe neregulovaného internetového obsahu, resp. internetových fór a sociálnych sietí, na ktorých sa takéto skupiny prepájajú cez spoločné črty a témy. Publikácia vhodne ilustruje, ako je väčšina extrémistických skupín technologicky zdatných, a ako sú tieto skupiny schopné využívať slabé miesta, ktoré technológie v spoločnosti vytvárajú. V súčasnosti nie je žiadny používateľ internetu v bezpečí pred extrémistickým obsahom a radikalizačnými kampaňami, rovnako ako ani mnohé inštitúcie či demokratické voľby. Publikácia zásadne otvára diskusiu o tom, prečo mnohé štáty nekonajú proti existencii extrémistických skupín, resp. nehľadajú riešenia a spôsoby, ako bojovať s extrémistickým obsahom a extrémistickými subjektami. Inými slovami, celkový dojem z knihy nabáda čitateľa zamyslieť sa nad tým, ako štáty vnímajú úspechy krajne pravicových politických strán, a ako rozdielne sa štáty zameriavajú, resp. nezameriavajú na subkultúry a mimoparlamentné extrémistické politické strany či iné extrémistické skupiny. Vidíme, že takéto skupiny existujú, ale tvárimo sa, že nie?

V závere publikácie je venovaný priestor pre dve podkapitoly zamerané na *Desať predpovedí na rok 2025* a *Desať riešení na rok 2020* a ďalšie roky. Podkapitola *Desať predpovedí na rok 2025* zahŕňa výpovede mnohých odborníkov na extrémizmus – Daniel Köhler, Chris Sampson, Nigel Inkster, Mia Bloom, Michael Weiss, John Horgan J. M. Berger, Peter Neumann, Joe Mulhall a Jacob Davey v spolupráci s autorkou knihy J. Ebner. Hrozby, ktoré sú v publikácii uvedené, v podstate neprinášajú žiadne nové zistenia. Myslím, že to ani nebolo zámerom knihy. J. Ebner sa skôr pokúša zdôrazniť fakt, že odhliadnuc od toho, či sa predpovede o hrozbách extrémizmu potvrdia alebo nie, proti tomuto fenoménu je potrebné bojovať komplexne a dlhodobo, pretože žiadne jednodimenzionálne riešenie nie je a nebude dostatočné. Ako je vyššie uvedené, sama autorka navrhuje desať riešení v boji proti extrémizmu, v podobe odstraňovania škodlivého obsahu umelou inteligenciou, kontratrollovaním trollov a kontrahekováním hekerov, vzdelávaním proti extrémizmu, zapojením kreatívneho priemyslu do boja proti extrémizmu, atď. Táto posledná časť knihy

v podstate ilustruje jeden z prínosov knihy – a to je apel na hľadanie riešení a spôsobov, ako postupovať v boji proti extrémizmu.

Dovolím si tvrdiť, že po prečítaní knihy sa čitateľ môže identifikovať s dvomi základnými faktami. S celkovým pocitom, ktorý kniha zanechá – a to, že pre bežného človeka ponúka Julia Ebner zaujímavý a inovatívny pohľad na myslenie a fungovanie extrémistov, na stratégie a proces ich implementovania.

Po druhé, v názve knihy sú jasne viditeľné marketingové zámery – upútať pozornosť čitateľa. Mnohé recenzie na internete priniesli tvrdenie, že názov knihy je trochu zavádzajúci. Niektorí čitatelia očakávali hlbší rozbor extrémistických ideológií, iní zase detailnejší popis všetkých atribútov života extrémistu. Kniha neposkytuje a nepredkladá širší výskum extrémistickej ideológie z hľadiska teoretického rámca. Kniha navyše neposkytuje ani detailný pohľad do tajného spoločenského života extrémistov, ako by sa na prvý pohľad mohlo očakávať. Napriek tomu obsah knihy nie je zlý, práve naopak, kvalita obsahu je na vysokej úrovni. Nedostatok, resp. zmätok vytvára samotný názov knihy. Autorka uvádza vlastné skúsenosti a pozorovania z participácie v rôznych extrémistických skupinách, ilustruje extrémistické stratégie a spôsob, ako fungujú na rôznych internetových stránkach aj v realite. Avšak nie podrobne. Autorka spája a ilustruje spoločné črty extrémistických skupín a ich spôsob fungovania v uzavretej bubline.

Na záver by som chcela ešte raz vyzdvihnúť pravú myšlienku a prínos knihy pre širšiu verejnosť – a to je osveta voči extrémistickej manipulácii a apel na hľadanie riešení a postupov v boji proti extrémizmu. *„Súčasnú politickú reakciu na extrémizmus podceňujú skupinovú dynamiku voľne prístupných internetových sietí extrémistov. Napriek tomu, že to už nie sú tradične organizované skupiny, v ich kultúrnych, antropologických a psychologických aspektoch väzí kľúč k ich schopnosti vábiť a ovplyvňovať. Verím, že odhaľovanie týchto sociálno-technických výziev privedie politikov k prehodnoteniu svojich súčasných ťažkopádnych reakcií. Napokon, nemôžeme sa vždy spoliehať len na nich, na bezpečnostné zložky alebo privátny sektor, aby problém za nás vyriešili. Ani zbrane, ani cenzúra neovplyvnia skupinovú dynamiku, ktorá robí súčasné extrémistické hnutia takými úspešnými. Nové zákony a pravidlá dopĺňajú len malú časť skladačky, ale len dočasne a bez garancie, že nakoniec nebudú kontraproduktívne. Ak by sme sa viac zamerali na jednotlivca, každý čitateľ by mohol bojovať proti šíreniu mizantropických a antidemokratických ideológií.... som presvedčená, že nič nie je mocnejšie ako ľudia vyzbrojení vedomosťami o praktikách extrémistov, ktorí sa snažia využiť slabiny v našich životoch na internete aj mimo neho“* (Ebner 2021, s. 15-16).